

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 22

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. — Рівне: РДГУ, 2002. — 207 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 27.09.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 3.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

УДК: 372. 014
А. І. ВОЙТКО

**ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ.**

(Професору Янищуру М.С. присвячується).

“Якщо хто не хоче працювати, той хай і не їсть” – таку заповідь ми читаємо в Книзі Життя. Це є заповідь Божа і всі люди повинні її виконувати. “На свій образ і свою подобу Бог створив людину, чоловіка і жінку створив. І благословив їх Бог, і сказав їм: плодіться і розмножуйтесь, і наповнюйте землю, і володійте нею, і владичествуйте над рибами морськими, і птаством небесним, і над всякими тваринами.”[1]

Бог людину поставив на вершину піраміди життя, і піклувався про неї. Але людина не послухалася Бога і була позбавлена раю. “В поті лиця свого будеш їсти хліб, поки не повернешся в землю із якої ти взятий; бо ти прах і в прах повернешся” – таке визначення Боже. Всю історію життя на землі людина старається полегшити добування хліба, покращити умови, вдосконалити знаряддя праці.

Сьогодення диктує високі вимоги до людини, особливо в її професійній сфері. Перед певною невизначеністю в соціально-професійному питанні буття опинилась сучасна молодь. Немає чіткої суспільної орієнтації майбутнього, зростання аморальності в молодіжному середовищі, дефіцит милосердя і доброти, різке розмежування на бідних і багатих – ці проблеми гнітять серця майбутнього покоління.

В усі часи доводилося людині долати великі труднощі: голодомор, війна, розруха... І тому, на мою думку, нині доцільно всім людям звернутися до Книги Життя – Біблії. Це є книга – книг, невичерпне джерело мудрості, любові і сили Божої. Вона дає відповіді на всі питання життя людини тут на землі і у вічності. “Нехай кожний досліджує діло своє, і тоді тільки матиме похвалу в собі, а не в іншому” [1]. Ця істина збуджує в людині чисту думку і бажання, потребу до діяльності, до праці.

Взаємозв'язок особистості і зовнішньої по відношенню до неї системи профорієнтаційних впливів проявляється тільки в процесі діяльності. Виступаючи формою взаємозв'язку суб'єкта з об'єктом, діяльність створює умови психічного відображення, і тим самим виступає як механізм детермінуючого впливу на особистість “Самі предмети, - писав О.М. Леонтьєв, - здатні набувати якостей, прагнень, цілей, знарядь тільки в системі людської діяльності; вилучені із зв'язків цієї системи, вони втрачають свою властивість як прагнення, як цілі, як знаряддя”.[11, 109-110]

У процесі постійного взаємозв'язку з зовнішнім світом людина виступає як активна сторона взаємодії. У зв'язку з цим, власне психологічний прояв принципу детермінізму може бути зрозумілим тільки в межах проблем співвідношення зовнішніх і внутрішніх умов з детермінацією діяльності.

Розглядати взаємозв'язки зовнішнього і внутрішнього можливо в двох різних площинах. Якщо підходити до даного питання з позиції діяльності як цілісної ланки, безпосереднього взаємовідношення людини зі світом, то стає зайвим

протиставлення зовнішньої і внутрішньої діяльності в зв'язку з їх принциповою спільністю. Саме в цій площині підходив до питання О.М. Леонтьєв, коли писав, що “відмінність, з одного боку, зовнішнього світу... до якого відноситься і зовнішня, тілесна діяльність, а з другого – світу внутрішніх явищ і процесів свідомості, повинна поступатись своїм місцем другій відмінності: з одного боку – предметній реальності і її ідеалізованих, перетворених форм, з іншого боку – діяльності суб'єктів, яка включає в себе як зовнішні, так і внутрішні процеси. А це означає, що розділення діяльності на дві частини або сторони, які ніби належать до двох зовсім різних сфер, відпадає” [11, 99-100].

Разом з тим, можливий і безумовно необхідний другий підхід до проблеми взаємозв'язку зовнішнього і внутрішнього. Цей підхід виникає в зв'язку з потребою зрозуміти розвиток самої діяльності, її рушійні сили. Адже, “ідеалізовані форми предметної реальності” – це не тільки образи, що виникають, як писав О.М. Леонтьєв, в процесі “практичних контактів з предметами, що чинять опір людині, “але в кінцевому рахунку – це і властивості особистості, які стали постійними [11, 92]. Це ті ідеальні форми відображення предметного світу, які можуть вступати в протиріччя з ним, утворюючи активну сторону рушійних сил розвитку особистості. Протиставлення потреби її предмету створює можливість руху діяльності.

Внутрішнє, отримуючи в процесі розвитку особистості “автономність”, стає здатним активно оцінювати зовнішні впливи і в цьому перетвореному вигляді робити їх фактором внутрішньої детермінації. С.Л. Рубінштейн підкреслював роль “внутрішнього моменту самовизначення, вірність собі, неодностороннього підпорядкування зовнішньому [13, 76].

Взаємодіючи з пізнавальною і ціннісноорієнтаційною діяльностями, перетворюючи діяльність набуває ведучої ролі в процесі професійного самовизначення. Поява дійових форм зв'язку з вибраною професією загострює протиріччя між сформованим до цього часу рівнем професійної спрямованості і об'єктивними вимогами професії до людини. Останні не можуть розкритися для людини зразу в усій своїй глибині і складності. Тому при правильній організації діяльності, як на етапі початкової проби сил, так і в процесі наступної, більш самостійної діяльності, людина все повніше відображає творчі можливості професії. Організація перетворюючої діяльності як активної проби сил виступає, таким чином, вирішальною умовою професійного самовизначення.

Із усіх видів діяльності найважливіше значення в процесі самовизначення має перетворююча діяльність, організована як активна проба сил. Залучення підлітків у практичну діяльність, пов'язану з областю їх професійних інтересів, покликане сприяти успішному вирішенню особистісних протиріч, які утворюють рушійні сили розвитку професійної спрямованості і професійної самосвідомості. Це підтверджується і всією наукою та практикою профорієнтаційної роботи протягом останніх років (дослідження О.Є. Головахи [4], В.П.Зінченко [5;6;7] Л.А.Йовайши [8], Є.О. Клімова [10], М.П. Тименка [14], М.С.Янцура [5;16;17;19 та ін.], В.В.Ярошенка [24]та інших). Як вказує професор Фукуяма С., завершальним етапом у професійному самовизначенні повинно бути включення підлітка в різні види трудової діяльності, так звані професійні проби [15].

Під керівництвом професора Янцура М.С. групою науковців кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки та науково-дослідної лабораторії з профорієнтації РДГУ розроблена система професійних проб для учнів 8-9 класів сучасної школи України. При цьому виходили з наступного, що професійні проби - це профвибробування. В процесі професійних проб учень отримує досвід тієї

роботи, яку вибрав і пробує визначити, чи відповідає характер даної роботи його здібностям і вмінням. Проба даної професії повинна бути забезпечена в індивідуальному порядку для кожного учня. Якщо навіть учень знає свої можливості, має уяву про професію і зробив для себе вибір спеціальності, він не зможе прийняти кінцевого рішення перш ніж реально не випробує себе в ній. Це і буде професійна проба. В основу змісту професійних проб покладена розроблена Є.О. Клімовим класифікація професій за предметом, метою, знаряддями і умовами праці [10]. Теоретико-методичні підходи до розробки змісту професійних проб для учнів основної школи розкриті в ряді праць М.С Яницюра [3;5;9;17;20 та ін.].

Доцільно організовувати професійні проби за п'ятьма основними напрямками: робота з природними об'єктами (живими і неживими), технікою (машинами, механізмами, приладами, апаратами тощо), людьми (однією людиною, групою, колективом), художніми образами і знаковими системами на трьох рівнях їх виконання: пізнавальному, перетворюючому і пошуковому (творчому) з використанням різноманітних сучасних знарядь праці. Базою для проведення професійних проб можуть бути шкільні навчальні майстерні, міжшкільні навчально-виробничі майстерні, лабораторії, кабінети і майстерні МНВК, навчально-дослідні ділянки і виробничі цехи; різноманітні професійно-технічні навчальні заклади, палаци дітей та молоді, мала академія наук, гуртки, секції, студії, заклади додаткової освіти, домашні умови інші.

Професійна проба проводиться строго в індивідуальному порядку, в темпі і послідовності, які вибирає для себе учень. Виконання профпроби дає можливість кожному учневі випробувати себе в професії. Якраз під час профпроб найбільш виражено здійснюється розвиток інтересів і нахилів учнів, активізація діяльності до вибору певної спеціальності. І саме цінним є те, що підлітки включені в цілеспрямовану, професійно-визначену діяльність. Професійні проби реалізуються за принципами політехнізму, диференціації навчання і індивідуального підходу до учнів і містять в собі практичну і профорієнтаційну спрямованість та будуються на основі дидактичних принципів трудового навчання. Таким чином професійні проби виступають дієвим засобом професійного самовизначення школярів і потребують широкого впровадження в практику сучасної шкільної та позашкільної освіти.

Результати ж аналізу шкільної практики показали, що питома вага професійних проб, які реалізуються в навчальному процесі школи (у даному випадку варто розуміти види професійної діяльності, з якими учні на практиці змогли познайомитися в умовах школи), значно нижче ніж у позашкільній сфері життя учнів. В даний час у загальноосвітній школі не створені умови для організованого і методично обґрунтованого проведення професійних проб, а можливість проби сил надається учням лише в процесі занять з трудового навчання (технічної і обслуговуючої праці). У світлі нової концепції системи професійної орієнтації учнівської молоді [5;12], має бути проведена велика робота з розробки професійних проб і включення їх в навчально-виховний процес, як складової частини профорієнтації.

Впровадження системи професійних проб в практику школи в певній мірі вирішить протиріччя, пов'язані з професійним самовизначенням учнів: між їх інтересами, здібностями і вимогами професії, яку вибирають, бажанням наперед випробувати себе в вибраній професійній діяльності і відсутністю такої можливості в школі, і їх виробничому оточенні; між високими вимогами до сучасного спеціаліста і діючими формами, і методами, які склалися в системі підготовки кадрів.

Обґрунтовуючи педагогічні умови організації професійних проб, ми виходили з того, що на даний час лише приблизно кожний десятий випускник школи вибирає професію завдяки отриманим знанням і практичним вмінням в школі. Тому, перш за все необхідно всім соціальним інститутам, які несуть відповідальність за професійне самовизначення випускника школи, повернутись до особистості учня. Сьогодні дуже гостро стоїть проблема підготовки спеціалістів з профорієнтації для школи, служб зайнятості і молоді. Теоретичні обґрунтування і навчально-методичні розробки цього питання напрацьовані М.С.Янцуром, що відображено в його публікаціях [2;16;19;21;22;23 та ін.]. Пропонується ввести в навчальні плани вищих педагогічних навчальних закладів курси з основ профорієнтації і методики профорієнтаційної роботи в закладах освіти та використання ЕОМ в профорієнтаційній роботі, що вже деякі вузи реалізують. Програми з цих курсів та навчально-методичні посібники з них також розроблено під керівництвом М.С.Янцура і в співавторстві з провідними фахівцями в даній галузі [6;7;9;18;20 та багато інших].Використовуючи розглянуті підходи в практиці профорієнтаційної роботи ефективніше буде вирішуватися питання професійного самовизначення учнівської молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія. Видання місіїного товариства “Нове життя України”. – К.: Україна, - 1252с.
2. Войтко А.І., Янцур М.С. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до реалізації професійної активізації учнівської молоді //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15. – Рівне: РДГУ, 2001. – С. 53-61.
3. Войтко А.І., Янцур М.С. Професійна активізація молоді на основі професійних проб. Методичний посібник. – Рівне.: МОУ РДП, 1996. – 55с.
4. Головаха Е.И. Демократизация общества и развитие личности. – К.: Наукова думка, 1992.
5. Зінченко В.П., Павлютенков Є.М., Тименко М.П., Янцур М.С. Концепція профорієнтації учнівської молоді //Психолого-педагогічні новини. Інформаційний бюлетень АПН України. - 1994. - № 3.
6. Зінченко В.П., Янцур М.С. Основи компютеризації профорієнтації населення: Програма вищих педагогічних закладів освіти //Збірник навчальних програм з професійної орієнтації населення. – К.: 1996. – С. 38-44.
7. Зинченко В.П., Симоненко В.Д., Янцур Н.С. Применение ЭВМ в профессиональной ориентации: Учеб. пособие. – Брянск, МОУФ БДПИ, 1992. – 116 с.
8. Йовайша Л.А. Проблемы профессиональной ориентации школьников. – М.: Педагогика, 1983. – 129с.
9. Клімов Г.І., Седляр І.О., Янцур М.С. Професійна орієнтація і методика профорієнтаційної роботи: Практикум. Навч. посібник./Наук. ред. М.С.Янцур. – К.: МПУ ДЦЗ, МОУ РДП, 1995. – 180 с.
10. Климов Е.А. Как выбирать профессию. – М.: Просвещение, 1990. – 160с.
11. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. – 2-е изд. – М., 1977.
12. Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається //Інформаційний збірник Міністерства освіти України. - К., 1995. - N 15.
13. Рубинштейн С.А. Проблемы общей психологии. – М., 1973.

14. Тименко та ін. Педагогічне керівництво професійним самовизначенням./Методичні рекомендації. – К.: РУМК МНО, 1991. – 47с.
15. Фукуяма С. Теоретические основы профессиональной ориентации. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 108с.
16. Янцур М.С. Основи професіографії: Практикум. Навч. посібник. – К.: МПУ ДЦЗ, МОУ РДПІ, 1996. – 224 с.
17. Янцур М.С. Професійна орієнтація учнів основної школи у процесі трудового навчання. //Трудова підготовка в закладах освіти. – 2002. – №3. – С. 17-22.
18. Янцур М.С. Професійна орієнтація учнівської молоді та методика профорієнтаційної роботи. Програма в.н.з. (III-IV рівнів акредитації). – Рівне: РДГУ, 2002. – 15 с.
19. Янцур М.С. Професійна психодіагностика: Практикум. Навч. посібник. – К.: МПУ ДЦЗ, МОУ РДПІ, 1995. – 160 с.
20. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота в школі. Метод. посібник. – Рівне: РОЦПО, РДПІ, 1993. – 41 с.
21. Янцур М. С. Теоретичні підходи до розробки змісту підготовки майбутніх фахівців з професійної орієнтації учнівської молоді. //Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. №6. – Тернопіль: ТДПУ, 2000. – С. 55-60.
22. Янцур М.С. Умови та навчально-методичне забезпечення процесу підготовки фахівців з профорієнтації //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 10. – Рівне: РДГУ, 2000. – С. 285-291.
23. Янцур М. С. Функції фахівців з профорієнтації в підготовці школярів до професійного самовизначення //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 12. Ч. 3. – Рівне: РДГУ, 2000. – С. 285-291.
24. Ярошенко В.В. Школа и профессиональное самоопределение учащихся. – К.: Рад. школа, 1983. – 122с.

Одержано редакцією 18.09.2002.

УДК: 373. 017

О. М. ДЕЩЕНКО

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ МОТИВАЦІЇ ШКОЛЯРІВ У ЇХ ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ

В процесі розвитку суспільства життя показало, що людина працює найбільш ефективно тільки тоді, коли зміст праці відповідає її інтересам та здібностям, можливостям її організму. Кожна професія висуває до людини певні вимоги, які визначаються її специфікою і змістом. Відомо, що люди, які не мають здібностей до обраного виду діяльності, не тільки оволодівають нею із значними труднощами, але й показують гірші результати, частіше допускають помилки і прорахунки в процесі своєї роботи. Це стосується в першу чергу таких професій, у яких навіть незначний прорахунок, викликаний уповільненою реакцією, нестійкою увагою, нерішучістю та іншими психологічними особливостями людини, може створити аварійну ситуацію й привести до тяжких наслідків. Тому суспільство

ЗМІСТ

<i>Миколі Сергійовичу Янцуру — 50 років</i>	3
Янцур М. С. Науково-теоретична підготовка спеціалістів з професійної орієнтації учнівської молоді і незайнятого населення	6
Сидоренко В.К., Яровий К.О. Функції моделювання у педагогічній діяльності	16
Войтко А.І. До питання професійного самовизначення підлітків в сучасних умовах.....	20
Дещенко О.М. Аналіз теоретичних основ мотивації школярів у їх професійному самовизначенні	23
Павелків О.М. Формування професійних інтересів старшокласників у процесі факультативних занять.....	27
Коломієць М.Б. Мотиваційно-ціннісні аспекти вибору професії вчителя трудового навчання	31
Давидович В.О. Методологія і методи дослідження соціально-професійного зростання молодих робітників-випускників ПТУ	34
Шутяк В.Г. Робота з пластмасами в початкових класах.....	38
Кирильчук Ю.В. Формування у старшокласників креслярсько-графічних навичок на заняттях з професійного навчання.....	41
Хоронжевський О.М. Теоретичні засади формування основ гігієнічної культури учнів в процесі трудової підготовки	43
Сиротенко Т.А., Погорєлова Т.Г. До питання визначення витрат часу на вивчення розділу „Рукоділля”.....	46
Щетина Н.П. Психологічні основи графічної діяльності у процесі читання та виконання креслень.....	49
Козяр М.М., Дєєв С.С., Янцур М.С. Дидактичні основи застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів.....	53
Білевич С.В. Історичні передумови інтеграції нарисної геометрії та креслення як навчальних предметів вищого навчального закладу освіти	58
Сингаївський Д.В. Удосконалення змісту підготовки студентів до керівництва технічною творчістю учнів	62
Галатюк Ю.М. Дидактичні механізми організації творчої пізнавальної діяльності.....	65
Бєлошицький О.О. З історії руху юних техніків Київщини	70
Канцемал П.П. Реалізація творчого підходу до оздоблення виробів засобами гравірування в гурткової роботі з учнями	74
Кардаш Н.В. Проблеми фахової підготовки вчителів трудового навчання з народних ремесел.....	76
Титаренко В.П. Естетичне виховання студентів педагогічно-індустріального факультету засобами декоративно-прикладної творчості	79
Стешенко В.В. Особливості державної атестації випускників вищих педагогічних навчальних закладів освіти в умовах ступеневої освіти	82
Романюк І.М. Модульно-рейтинговий підхід до процесу підготовки військових спеціалістів	86
Кошелєв О.Л., Піддубна Н.Г. Удосконалення навчального процесу в педагогічному вузі шляхом формування в студентів процедур і операцій творчої пізнавальної діяльності	91
Лучкіна Л.В. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів технічного фаху засобами художньої літератури	95
Задорожна Л.В. Обґрунтування педагогіки як науки та мистецтва в педагогічних працях М.І. Демкова.....	98
Зінченко Н.А. Критерії вивчення рівня сформованості елементів національної свідомості та патріотичного досвіду дитини	101
Сілкова Е.О. Внесок українських вчених в розробку особистісно-орієнтованих моделей навчання	108
Осницька Т.Р. С.Я. Дем’янчук про виховання учнівської молоді в душі миру і взаєморозуміння.....	111
Гавриш Н.В. Словесна творчість як компонент художньо-мовленнєвої діяльності дітей в контексті використання синтезу мистецтв	113
Янцур Л.А. Ознайомлення дошкільників з творами образотворчого мистецтва.....	117
Бондарик М.В. Перші кроки в мистецтві	124
Крайнова Л.В. До проблеми інтелектуального та мовленнєвого розвитку дошкільників засобами екологічного виховання.....	127
Бондаренко Н.Б. Шляхи виховання основ духовних цінностей у старших дошкільників у сім’ї.....	132
Корякіна І.В. Особливості підготовки ліворуких дітей шостого року життя до навчання письма	135
Коренева І.М. Індивідуалізація навчання – як необхідна умова розвитку спостережливості молодших школярів у процесі вивчення природничого матеріалу.....	140
Журба Л.В. Особливості змісту навчання іноземної мови як другої спеціальності у вищих педагогічних закладів освіти.....	143
Гордій Н.М. Розвиток жіночої освіти в педагогічній журналістиці ХІХ століття.....	148
Загородня Л.П. Розвиток й удосконалення техніки мовлення майбутніх вихователів дошкільного закладу в процесі вивчення курсу "Основи педагогічної майстерності"	154
Чернюшок О.В. Проблема інтеграції теоретичних знань з кольорознавства в практичну діяльність студентів спеціальності “Декоративно-прикладне мистецтво”	159
Пермінова С.О., Хорова педагогічна думка в ХVІІ ст. і «Музикійська грамати́ка» М. Ділецького	162
Шолудько Н.Г. Виховна роль аматорських об’єднань у структурі молодіжного дозвілля.....	167

Димченко С.С. Вплив ідей А. Штогаренка на формування першого українського камерного ансамблю баяністів	169
Тишик О.А. Прогресивна педагогічна думка другої половини XIX століття про необхідність підготовки вчителів співів для народної школи.....	172
Столярчук Б.Й. “Троїста музика” і її роль в українській інструментальній музиці	175
Терлецький М.М. Метроритм і графіка у процесі навчання музиканта-духовика	179
Крусь О.П. Народнопісенна творчість волинського краю: традиції, історія.....	185
Фарина М.П. До питання становлення української вокальної педагогіки.....	188
Ярмак Т.М. Інтерпретація фортепіанних творів В.А. Моцарта	190
Хилюк Н.Ф. Теоретико-педагогічні передумови музично-естетичного виховання в Україні	195
Хижко О.В. До проблеми формування навичок естрадно-джазового музикування у студентів музичних училищ	197
Відомості про авторів	203

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 22

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Курченко Н.Б.
Комп'ютерна верстка Хом'як О.Л.

Здано до набору 18.07.2002 р. Підписано до друку 27.09.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,72. Обл. вид. арк. 29,72. Замовлення № 14/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. —
Рівне: РДГУ, 2002. — 207 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 3.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378 ББК 74.20